

ET

ET

ET

KOMISJONI TEATIS

FINANTSTEADMISED

1. SISSEJUHATUS

Tänu finantsteadmistele paraneb inimeste arusaamine finantsteenustest ja -mõistetest ning paranevad oskused, mis on vajalikud rahaasjade mõistmiseks, st ollakse teadlik finantsriskidest ja -võimalustest ning tehakse teadlikke otsuseid finantsteenuste valikul. Finantsteadmisi omandatakse kogu elu. Finantskoolitus täiendab meetmeid, mille eesmärk on tagada tarbijate asjakohane teavitamine, kaitse ja nõustamine¹. Kõik see kokku aitab tarbijal langetada parima otsuse vastavalt oma finantsolukorrale.

Arvukate rahvusvaheliste uuringute alusel on tarbijate teadmised finantsküsimumustest ja majanduse alustest üldiselt kasinad. Samal ajal muutub kodanike finantsalane koolitamine üha olulisemaks, kuna innovatsioon ja üleilmastumine muudavad pakutavad finantsteenused üha mitmekesisemaks ja keerukamaks. Probleemi tõsidusest annavad märku praegused raskused Ameerika riskantsete hüpoteeklaenu turul, kus paljud tarbijad on võtnud laenu üle oma võimete, osaliselt seetõttu, et nad ei ole täielikult mõistnud toote omadusi. Liikmesriikidel peaks siin olema keskne roll, kuid EL saab olla neile toeks.

Heade finantsteadmiste olulisust on tunnistanud nii üleilmselt kui ka ELi tasandil, sealhulgas valges raamatus finantsteenuste poliitika kohta (2005–2010),² 2007. aasta mais avaldatud rohelises raamatus jaefinantsteenuste kohta³ ning Euroopa Parlamendi resolutsioonis finantsteenuste poliitika kohta,⁴ mis võeti vastu 2007. aasta juulis. Finantskoolituse küsimus tõstatati ka majandus- ja rahandusministrite nõukogu 8. mai 2007 aasta järeltundes, milles nõukogu kutsus liikmesriike „märkimisväärselt suurendama jõupingutusi majapidamiste teadlikkuse parandamisel nende vajadusest saada põhjalikku teavet ja koolitust, pidades silmas finantssektori omavastutust ja algatusi, et parandada majapidamiste ettevalmistatust, säilitades samas asjakohase investorite kaitse”.

Finantsteadmisi nimetati komisjoni teatises „21. sajandi Euroopa ühtne turg”⁵ oluliseks komponendiks, et tagada, et ühtne turg oleks otseselt kasulik Euroopa kodanikele, tagades neile eelkõige suutlikkuse mitte lihtsalt otsida parimat finantsteenust kas oma liikmesriigis või mujal, vaid mõista ka isiklike finantsasjade mõningaid olulisi põhitõdesid.

---

¹ Tarbija teavitamine ja kaitse on kesksel kohal finantsteenuseid käsitlevates ELi õigusaktides. Näiteks direktiiv finantsinstrumentide turgude kohta ja selle sätted väikeinvestorite kohta; avatud investeerimisfonde käsitlevate (UCITS) direktiivide (sealhulgas lihtsustatud emissiooniprospettide) praegune läbivaatamine; tarbijakrediiti, finantsteenuste kaugturstust ja kindlustusvahendajaid käsitlevad direktiivid ning need valges raamatus esitatud ettepanekud hüpoteeklaenu kohta, mille eesmärk on võimaldada kliendil langetada finantstoote ostmisel õige otsus. Komisjon kavatab 2008. aastal viia läbi sektoriülese uuringu teabenõuete asjakohasuse ja ühtluse kohta finantsteenuseid käsitlevates ELi õigusaktides ning samuti vaadatakse läbi asjaomaste erieeskirjade hinnangud.

² KOM(2005) 629

³ KOM(2007) 226

⁴ P6_TA-PROV(2007)0338/A6-0248/2007

⁵ KOM(2007) 724, SEK(2007) 1520

Käesoleva teatise eesmärk on aidata sidusrühmadel välja töötada finantskoolituskavu,

- suurendades sidusrühmade teadlikkust vajadusest tegeleda finantsteadmiste madala taseme küsimusega;
- julgustades ja edendades kõrgetasemeliste finantskoolituste pakkumist ELis, sealhulgas parimate tavade jagamist;
- töötades kõnealuste eesmärkide saavutamiseks välja teatavad praktilised vahendid.

2. FINANTSTEADMISTE ÜHA SUUREM TÄHTSUS

Finantsteenuste sektor areneb väga kiiresti. Innovatsioon ja üleilmastumine võimaldavad kodanikel pääseda juurde üha enamatele toodetele ja teenustele, mis peavad vastama üha erinevamatele vajadustele ja olukordadele. Tehnoloogiline areng, uued elektroonilised edastuskanalid ja finantsturu integreerumine on suurendanud pakutavate teenuste hulka ning nende pakumise viise. Paljude kodanike jaoks on aga tooted oma olemuselt keerukad ning nende tulevast toimimist on raske hinnata. Teabe asümmeetria on märkimisväärne: isegi suhteliselt lihtsad tooted võivad tunduda üsna keerukad tavakodanikule, kellel ei ole või kellel on vähe finantstadmisi. Viimaste uuringute tulemused kajastavad tarbijate probleemide ulatust.

- ***Eraisikute arvates on finantsküsimustest raske aru saada.*** Inimesed tunnistavad üha enam, et neil ei ole piisavaid oskusi finantsasjadega tegelemiseks ning nende mõistmiseks. See võib märkimisväärselt mõjutada nende võimet suhelda teenuse pakujaga võrdväärselt ning jõuda parima pakumiseni. Ungaris läbiviidud uuringu alusel ei tundnud tarbijad peamisi finantsmõisteid, 70 % vastajatest ei teadnud, mida tähendab inflatsioon⁶. Prantsusmaal, Hispaanias ja Itaalias läbiviidud uuring näitas samuti, et suur osa madala sissetulekuga inimestest ei pööranud tähelepanu finantsasutuste hindade ja tingimuste erinevusele ning ei suutnud finantsasutusi hinnata⁷.
- ***Inimesed hindavad sageli oma finantstadmisi üle.*** Tarbijad on finantsteadmistele vastuvõtlikud ainult siis, kui nad mõistavad, et see puudutab neid isiklikult. Esimene samm oleks seega tõsta nende inimeste teadlikkust finantsküsimustes, kes „ise ei tea, et nad ei tea”. Ameerikas läbiviidud uuringutes olid vastajad kindlad, et nad mõistavad finantsküsimusi, kontrollimisel aga selgus, et teadmised on piiratud⁸. Austraalias läbiviidud uuringus väitsid kaks kolmandikku küsitletutest, et neil on head finantstadmised, samas aga ainult üks kolmandik teadis, mis on liitintress⁹.
- ***Paljud inimesed ei suuda teha tulevikuplaane ega valida tooteid, mis vastavad nende vajadustele.*** See tähendab, et nende puhul on suurem tõenäosus sattuda võlgadesse või raskustesse isikliku olukorra muutudes (lähedase kaotus, suhte katkemine või töö kaotus). Samuti muudab see keerulisemaks rahuldava elatusjärje tagamise pensionieaks.

---

⁶ Gecser „Presentation on 8 steps to teach young Hungarians to use their money in a smart way”, finantsvõimekuse konverents, Brüssel, 28. märts 2007.

⁷ Nieri „Access to Credit: the Difficulties of Households, New Frontiers in Banking Services: Emerging Needs and Tailored Products for Untapped Markets”, Springer Verlag: Berlin, 2006.

⁸ Mandell „Personal Finance Survey of High School Seniors, The Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy”, 2004.

⁹ ANZ Banking Group „ANZ Survey of Adult Financial Literacy in Australia”, 2003.

Ühendkuningriigis läbiviidud uuringu põhjal ei kavanda paljud mis tahes sissetulekutasemega inimesed tulevikku ning 70 %-l ei ole sääste sissetuleku ootamatu vähenemise puhuks¹⁰.

Kuid tarbijad siiski tahavad finantsasjadest rohkem teada. Hoolimata sellest, et on palju tõendeid finantstadmiste madala taseme kohta, on tarbijad üha teadlikumad, et finantstadmised muutuvad üha olulisemaks nii neile kui ka nende peredele. VISA uuringu kohaselt on lapsevanemate arvates ainult isiklik turvalisus olulisem kui head finantsoskused¹¹.

3. FINANTSKOOLITUSTEST SAADAV MAJANDUSLIK JA ÜHISKONDLIK KASU

Asjakohaste finantskoolituste pakkumine on kasulik igas vanuses ja iga palgatasemega kodanikele. Kuid see on kasulik ka majandusele ja ühiskonnale tervikuna. Loomulikult tuleks finantskoolitust vaadelda täiendusena asjakohasele tarbijakaitsele ning finantsteenuste osutajate vastutustundlikule käitumisele. Mingil juhul ei tohiks seda võtta ainukese võimalusena vältida teabe asümmeetriat tarbija ja teenuse osutaja vahel.

3.1. Isiklik, ühiskondlik ja majanduslik kasu

Isiklik kasu

Finantskoolitus võib aidata lastel mõista raha väärtust, õpetada neid koostama eelarvet ning säästma. See võib anda üliõpilastele ja noortele inimestele vajalikud oskused iseseisvaks eluks, nt õppelaenu haldamiseks ja tagasimaksmiseks. See võib aidata täiskasvanutel kavandada olulisemaid sündmusi, nt maja ostu või lapsevanemaks saamist. Finantskoolitus võib aidata kodanikel paremini valmistuda ettenägematuteks olukordadeks, investeerida targalt ja säästa pensionipõlveks. See võib aidata inimestel vältida langemist maksepettuste ohvriks. Finantsasju mõistvad inimesed suudavad paremini valida finantsteenuseid vastavalt oma vajadustele ning on rohkem valmis arvesse võtma ametiasutuste riskihoiatusi. On vähem tõenäoline, et nad ostavad tooteid, mida nad ei vaja või ei mõista, või võtavad riske, mis võiksid neile põhjustada finantsraskusi.

Ühiskondlik kasu

Finantskoolitused ei mõjuta üksnes inimesi, vaid on kasulikud ka ühiskonnale laiemalt. Need võivad aidata lahendada finantsalase tõrjutuse probleemi: kes on saanud mingit koolitust, valib tõenäoliselt traditsioonilised finantsteenuste pakkujad ning ei looda kallimatele ja riskantsematele nurgatagustele teenusepakkujatele või suure marginaaliga laenupakkujatele. Koolitus võib julgustada isegi väikese sissetulekuga inimesi kavandama sissetulekuid ja säästma nendest teatava osa. Koolitused aitavad kujundada oskusi, mis on vajalikud tulevastele finantspetsialistidele.

Majanduslik kasu

Finantskoolitused võivad aidata säilitada finantsstabiilsust, aidates tarbijatel valida sobivad tooted ja teenused, vähendada kahjumäära nt eluaseme- ja muude laenude puhul ning soodustada mitmekülgsemat ning seega ka turvalisemat säästmist ja investeerimist. Need võivad aidata ennetada või vähemalt vähendada selliseid olukordi nagu esines Ameerika riskantsete hüpoteeklaenude turul 2007. aastal ning mis mõjutas laiaulatuslikult üleilmseid

---

¹⁰ Financial Services Authority „Financial Capability in the UK: Establishing a Baseline”, 2006.

¹¹ The Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy „Making the case for financial literacy” 2007.

finantsturgusid. Finantsteadmistega kodanikud, kes suudavad leida parema, odavama ja sobivama toote või teenuse, suudavad muuta finantssektori tõhusamaks ja parandada majanduslikku heaolu, suurendades konkurentsi ja innovatsiooni ning nõudes kvaliteedi ja mitmekesisuse parandamist. Investeerimisaltid kodanikud suurendavad kapitaliturgude likviidsust, mille saab omakorda suunata kasvu ja tööhõivet oluliselt mõjutavate väike-ettevõtete rahastamisesse ELis. Struktureeritud ja heade finantsteadmistega tarbijaorganisatsioonid võivad tasakaalustada ka finantssektori mõju seaduste ettevalmistamisele. Seega on finantskoolitusel tõenäoliselt märkimisväärne mõju kogu majandusele.

Finantsteadmised võimaldavad tarbijatel valida nende vajadustele kõige paremini vastava toote hoolimata teenuse osutaja asukohast ja seega kasutada ära ühtse turu võimalusi. Teisalt võib on finantsteenuste osutatajatele olla atraktiivne, kui tänu parematele finantsteadmistele ja tarbijate valmidusele vahetada teenuse osutajat on lihtsam siseneda uutele turgudele teistes liikmesriikides, edendades seega piiriülest tegevust.

3.2. Finantskoolituse pakkumine Euroopa Liidus

Kaks hiljuti läbiviidud ja Euroopa Komisjoni poolt rahastatud laiaulatuslikku uuringut¹² annavad ülevaate liikmesriikide finantskoolituse käsitlevatest algatustest.

- Finantskoolituse viivad läbi eri organisatsioonid alates finantsjärelevalveasutustest kuni täiskasvanute koolituskeskusteni, võlanõustajad, sotsiaaltöötajad, finantssektori organisatsioonid, mikrolaene pakkuvad asutused, tarbijate esindajad, haridusasutused, üksikud finantsettevõtjad, eluasemega tegelevad ja muud asutused. Riiklikud ametiasutused (ministeeriumid, finantsjärelevalveasutused, keskpangad jne) juhivad programme 11 liikmesriigis.
- Finantskoolituse pakkumine on eriti heal järjel teatavates liikmesriikides, sealhulgas Ühendkuningriigis, Saksamaal, Austrias, Madalmaades ja Itaalias. Mõnes liikmesriigis, sealhulgas Kreekas, Bulgaarias ja Lätis, on kõnealune tegevus piiratud või puudub üldse.
- Finantskoolitusprogrammide kõige levinum teema on „rahanduse põhialused”, nt kuidas kasutada pangaarvet. Sellele järgneb finantsplaanimine, sealhulgas laenu- ja võlahaldus. Investeerimise, säästmise ja pensionide ning kindlustuse ja riskihalduse valdkonnas pakutakse vähem kursusi, mis osutab sellele, et need valdkonnad võiksid tulevikus vajada suuremat tähelepanu.

Lastele ja noortele ning täiskasvanutele suunatud programmid jagunevad võrdselt. Ainult vähesed programmid on suunatud kindlale sihtrühmale, nt pensioneelikutele, naistele, etnilistele vähemustele või madala sissetulekutele isikutele.

3.3. Finantskoolituse käsitlevate algatuste positiivse mõju hindamine

Kuna muutused käitumises avalduvad alles pikema aja jooksul, on suhteliselt vähe uuritud finantskoolitusprogrammidest saadavat kasu. Kättesaadavad andmed, nt tarbimismaht, tagasimaksmata laenude arv, tarbijate kaebused ning võlanõustamisega seotud sotsiaalkulude muutused ei ole piisavad hindamiseks, kas finantskoolituse käsitlevad algatused on otseselt

---

¹² Observatoire du Crédit et de l'Endettement et al „FES - Better access to financial services and financial education” (2007), „Report of the survey on Financial Education” aprill 2007 ja Evers & Jung „Survey on Financial Literacy Schemes in the EU27” november 2007.

tinginud sellised muutused käitumises. Raske on teha vahet finantskoolitusprogrammidel ja turu laiemal mõjul, nt tööhõivemäär, palgatõus, finantssektori uuendused jne, ning isiklikel asjaoludel ja keskkonnal, mis mõjutavad üksikisiku käitumist.

Hindamiste raames keskendutakse seetõttu pigem üksikutes finantskoolitusprogrammides osalemisele. Seejuures vaadeldakse selliseid näitajaid nagu osalejate arvu suurenemine, tellitud väljaanded, kodulehtede külastuste arv, pressiaartiklid, laekunud päringud jne. Üks kasu hindamise tõhus vahend, mida kasutavad finantskoolituse pakkujad, sealhulgas liikmesriigid, on võrdlusaluse uuringud. Need kajastavad elanikkonna finantsteadmiste hetkeseisu, võivad aidata määrata prioriteete ning kontrollida, kas pärast teatava aja möödumist on toimunud areng.

Mitmel korral on proovitud uurida ka finantskoolitusest tingitud muutusi käitumises.

- Ühendkuningriigi töö juures pakutava finantskoolitusprogrammi hindamise kohaselt kavatses 82 % töötajatest seminari järel midagi ette võtta (nt liituda vabatahtliku pensionisambaga või kustutada laenu), kolm kuud hiljem oli 60 % osalejatest plaanid ellu viinud¹³.
- Ameerikas läbiviidud uuringute alusel külastatakse enim pensioni-teemalisi seminare, millega seondatakse hilisemaid suuremaid vabatahtlikke pensionimakseid¹⁴. Samuti on muud uuringud tõestanud, et sellised seminarid võivad suurendada nii netovara kui ka heaolu laiemas tähenduses¹⁵.
- Uuringuga selle kohta, kas madalama sissetulekuga inimeste laenuõustamine enne kinnisvara soetamist on tõhus, on tõestatud, et kõnealust nõustamist saanud potentsiaalsed laenuvõtjad satuvad keskmiselt 13 % vähem makseraskustesse¹⁶.

Need näited kajastavad käitumise positiivset muutust, mis võib tuleneda osalemisest finantskoolituskavades. Komisjon kavatses toetada seni läbiviidud uuringute ja hindamiste levikut.

4. ELI TASANDIL VÕETAVATE MEETMETE KONTEKST

Kuigi haridusvaldkond kuulub liikmesriikide vastutusalasse, on EL töötanud finantssektori jaoks välja rea meetmeid ning on valmis sidusrühmi toetama. Lisaks sellele on asutamislepingu artiklis 153 sätestatud, et ühendus aitab edendada tarbijate õigust teavitamisele ja koolitusele, et kaitsta nende huve, ning võtab vastu meetmed, millega toetatakse, täiendatakse ja jälgitakse liikmesriikide poliitikat kõnealuses valdkonnas. Finantskoolitused võivad edendada finantsteenuste ühtset turgu ka sellega, et kodanikel aidatakse sõltumata finantsteenuse pakkuja asukohast valida oma vajadustele kõige sobivam teenus. Seepärast võivad ELi tasandil võetavad meetmed olla õigustatud.

---

¹³ Dredge, Presentation on Financial Capability in the workplace, finantsvõimekuse konverents, Brüssel, 28. märts 2007.

¹⁴ Bayer, Bernheim, Scholz, The effects of financial education in the workplace: evidence from a survey of employers, juuni 1996.

¹⁵ Lusardi, Saving and the effectiveness of Financial Education, Pension Research Council Working Paper 2003-14, Pension Research Council, 2003.

¹⁶ Hirad, Zorn „Empirical Evidence of the effectiveness of pre-purchase homeownership counselling” mai 2001.

Komisjon on juba astunud samme finantstestadmiste küsimusega tegelemiseks. Loodud on veebileht Dolceta,¹⁷ kus pakutakse täiskasvanutele tarbimisalast koolitust. Kõigisse ühenduse keeltesse tõlgitud ning vastavalt eri riikide turgudele kohandatud veebileht oli algselt loodud täiskasvanute koolitusasutustele. Veebilehe ühes moodulis käsitletakse finantsteenuseid, hõlmates perekonna eelarvet, tarbijakrediiti ja hüpoteeklaene, maksevahendeid ja investeringuid.

Teine algatus on Euroopa päevik,¹⁸ mida jagatakse vanematele õpilastele, et teavitada neid nende õigustest tarbijana. Selles on peatükk raha ja võla kohta, milles selgitatakse finantsasutuste ja -toodete olemust ning hoiatatakse ülemäärase laenamiseiga seotud ohtude eest.

Komisjon korraldas 2007. aasta märtsis konverentsi „Paranev finantsvõimekus”, mille eesmärk oli rõhutada kõrgekvaliteedilise koolituse pakkumise olulisust ning pakkuda võimalust vahetada parimaid tavasid¹⁹.

Rohelises raamatus finantsteenuste jaeturu kohta²⁰ on esitatud soovitus finantskoolituse pakkumisel rohkem ära teha. Seda seisukohta toetas enamik kõnealuse arutelu osalenutest. Paljud märkisid, et koolitus peaks jääma riikide vastutusalasse ning soovitasid, et komisjoni võiks koguda ja jagada teavet parimate tavade kohta ning välja töötada mittesiduvad põhimõtted, mis toetaksid finantskoolituse pakkujaid. Teised väitsid, et finantskoolitusest saadav kasu on märgatav alles mõne aja pärast ning et finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide vastuvõtmise kõrval ei tohiks jääda tähelepanuta tarbijakaitset käsitlevad sätted.

5. KÕRGEKVALITEEDILISTE FINANTSKOOLITUSKAVADE ÜLDPÕHIMÕTTED

Komisjon on ELis juba rakendatud finantskoolituskavade ülevaate alusel seisukohal, et oleks kasulik määratleda mõned põhimõtted, mis võiksid aidata riigiasutustel, finantsteenuste pakkujatel, tarbijaorganisatsioonidel, tööandjatel ja teistel sidusrühmadel käivitada ja viia läbi finantskoolitusprogramme²¹. Kõnealustes põhimõtetes võetakse arvesse eduka finantskoolitusstrateegia väljatöötamise erinevaid viise ja meetodeid.

1. põhimõte. Finantskoolitus peaks olema pidevalt kättesaadav ning seda tuleks aktiivselt pakkuda igas eas inimestele.

Finantskoolitus peaks olema kättesaadav nii noortele kui ka vanadele, et kodanikud tuleksid toime igapäevaste finantsprobleemidega. Programmid peaksid olema kohandatavad vastavalt kodanike finantsseisundile ning nende finantstestadmiste tasemele.

2. põhimõte. Finantskoolitusprogrammid tuleks hoolikalt kohandada vastavalt kodanike erivajadustele. Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks tuleks eelnevalt teha kindlaks kodanike finantstestadmiste praegune tase, et määratleda prioriteetsed küsimused.

¹⁷ Täiskasvanutele suunatud tarbijakoolitust pakkuva Interneti-vahendi väljatöötamine, www.dolceta.eu

¹⁸ http://ec.europa.eu/consumers/cons_info/consumer_diary_en.htm

¹⁹ Konverentsi ja ettekannete kokkuvõtted asuvad veebilehel: http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/capability/index_en.htm

²⁰ KOM(2007) 226

²¹ Suunised on kooskõlas OECD põhimõtetega „OECD 2005 Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness“,²¹ mille kinnitasid kõik OECD liikmed, sealhulgas paljud ELi liikmesriigid (<http://www.oecd.org/dataoecd/7/17/35108560.pdf>).

Programmid peaksid olema kiiresti ja lihtsalt kättesaadavad.

Finantskoolitus peaks vastama tööturule sisenejate, töötute, pere eelarve koostajate, noorte lapsevanemate, võlgnike jt erivajadustele. Oluline on tagada, et programmis esitataks sisu arusaadavalt ning nii, et kasutajal on vajaduse korral lihtne konsulteerida või sisule juurde pääseda.

Tööandjad peaksid kaaluma, kuidas saaks finantskoolitust pakkuda töö juures, ühendades selle võimaluse korral teabega ametipensionikavade kohta.

3. põhimõte. Tarbijaid tuleks finants- ja majandusküsimustes harida võimalikult vara, alustades sellega juba koolis. Riiklikud ametiasutused peaksid kaaluma majanduse lisamist koolide õppekavasse.

On oluline, et peamised finants- ja majandusteadmised omandataks juba põhi- ja keskkoolis. Komisjon on juba avaldanud soovitusi võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (2006/962/EÜ), milles toetatakse selliste oskuste arendamist, nagu oskus rakendada matemaatilist mõtlemist igapäevastes olukordades, majanduse toimimise laiem mõistmine ning oskus kavandada ja juhtida oma elu. Selles kontekstis peaksid riiklikud ja piirkondlikud haridusametid kaaluma, kuidas saaks majanduse lisada kooli õppekavasse.

4. põhimõte. Finantskoolituskavad peaksid hõlmama üldisi vahendeid, kuidas suurendada teadlikkust vajadusest parandada finantsküsimuste ja riskide mõistmist.

Tarbijad ei ole alati teadlikud oma lünkadest finants- ja finantsriskialastes teadmistes, mis on esimene eeldus, et olla avatud vastavale koolitusele. Finantsteadmisi käsitlevad enesehindamise küsimustikud ja reklaamikampaaniad aitavad teadlikkust parandada. Osavõtjatele saab seejärel pakkuda finantsküsimusi käsitlevaid materjale.

5. põhimõte. Finantsteenuste osutajate pakutav finantskoolitus peaks olema aus, läbipaistev ja erapooletu. Tuleb tagada, et alati järgitaks tarbijate huve.

Finantsteenuste sektorit tuleks pärast tarbijate ja investorite esindajatega konsulteerimist julgustada tegema algatusi, et toetada finantskoolituse arendamist, ning muutma oma erialateadmised kättesaadavaks. Kui finantssektor pakub avalikkusele finantskoolitust, tuleb siiski selgelt teha vahet üldisel finantskoolitusel, üksikute toodetega seotud teabel ning teatavate klientide nõustamisel seoses mõne toote või teenusega. Selleks et vältida piiride hägustumist nende vahel, tuleb erilist tähelepanu pöörata ettevõtja nime esitamisele koolitusmaterjalidel.

6. põhimõte. Koolituse läbiviijatel peavad olema piisavad vahendid ja nad peavad olema saanud asjakohast koolitust, et olla võimelised finantskoolitust edukalt ja enesekindlalt läbi viima.

Võtmeküsimus eduka finantskoolituse väljatöötamisel on koolitajate koolitamine. Selle all ei mõelda üksnes kooliõpetajaid, vaid ka sotsiaaltöötajaid, pangaametnikke, vabatahtlikke ning teisi kliendiga kokkupuutuvaid isikuid, kes peavad oma teadmisi andma edasi võimalikult arusaadavalt. Selleks tuleb välja töötada kasutatavad õppematerjalid ja koolitusprogrammid.

7. põhimõte. Tuleks toetada sidusrühmadevahelist riiklikku koordineerimist, et määrata kindlaks ülesannete selge jaotus, lihtsustada kogemuste vahetust ning kasutada vahendeid võimalikult ratsionaalselt ja prioriteetidele vastavalt. Parandada tuleks ka rahvusvahelist koostööd koolituse pakkujate vahel, et lihtsustada parimate tavade

vahetamist.

Ametiasutusi, finantsteenuste osutajaid, tarbijarühmi, koolitajaid ja muid sidusrühmi tuleks julgustada tegema koostööd finantskoolituse pakkumisel. See aitaks püstitada eesmärke, hõlmata erinevamaid sihtgrupe, kasutada vahendeid ratsionaalselt ja prioriteetidele vastavalt ning toetada kogemustepõhist õpet. Samuti aitaks koostöö ja võrgustik rahvusvahelisel tasandil määratleda suuremat tähelepanu vajavaid valdkondi ning lihtsustada parimate tavade vahetamist.

8. põhimõte. Finantskoolituse pakkujad peaksid korrapäraselt hindama ning vajaduse korral ajakohastama nende hallatavaid kavasisid, et need oleksid kooskõlas valdkonna parimate tavadega.

Finantskoolituse pakkujad peaksid oma programmidesse lisama edusammude ning eesmärkide saavutamise korrapärase hindamise. Kui eesmärke ei ole saavutatud, tuleks kaaluda programmi muutmist, et see vastaks tunnustatud koolitajate kokkulepitud standarditele.

Komisjon kutsub riiklike ametiasutusi, finantsteenuste osutajaid, tarbijaorganisatsioone ja teisi sidusrühmi üles välja töötama riiklike finantskoolituse strateegiaid koos asjakohaste finantskoolitusprogrammidega, pidades silmas eespool nimetatud finantskoolituse põhimõtteid.

6. KAVANDATUD ALGATUSED JA PRAKTIINE TUGI

Kuigi komisjon on seisukohal, et esmane vastutus finantskoolituse eest jääb liikmesriikidele, mittetulundusühingutele ja finantsteenuste osutajatele, saab komisjon pakkuda praktilist tuge. Komisjon on määratlenud järgmised prioriteetsed algatused.

- **Finantskoolituse pakkujate võrgustiku loomine** – võrgustiku kasutamise ja teiste kogemusest õppimise võimalust toetavad paljud sidusrühmad. Selle toetuseks loob komisjon finantskoolituse eksperdirühma, mis koosneb liikmesriikide ametiasutuste (sealhulgas hariduseksperdid), finantsteenuste osutajate, tarbijaorganisatsioonide ja vajaduse korral muude rühmade esindajatest. Eksperdirühma eesmärk on jagada ja edendada finantskoolituse parimaid tavasisid, toetada komisjoni nende levitamisel tekkinud probleemide määratlemisel, nõustada komisjoni seoses eespool nimetatud põhimõtete rakendamise, kontrollida finantskoolituse pakkumist ja läbiviimist ning aidata hinnata käesolevas teatises kuni 2010. aastani kavandatud meetmeid. Osalemiskutsed seoses kõnealuse võrgustikuga esitatakse 2008. aasta alguses.
- **Rahaline toetus liikmesriikidele ja erasektorile riiklike/piirkondlike finantskoolituse konverentside korraldamiseks** – enamik finantskoolitusprogramme on kohalikud, piirkondlikud või parimal juhul üleriigilised. Iseenesest on vaja, et teadlikkust suurendavad üritused toimuksid sihtrühmale võimalikult lähedal. Komisjon julgustab liikmesriike ja eraettevõtjaid korraldama selliseid üritusi ning võib neid rahaliselt toetada ja pakkuda Euroopa Komisjoni osalust. Komisjoni kaasamine on hea võimalus toetada või julgustada riiklike finantskoolituse foorumite alustamist, edendada häid tavasisid kohalikul tasandil ning toetada olemasolevaid algatusi. Sellised konverentsid tagavad finantskoolituse küsimuste läbipaistvuse ja kajastatuse ajakirjanduses tasandil, kus nendega tulebki tegeleda.

- **ELi finantskoolituskavade ja sellealaste uuringute sidusandmebaasi loomine** – eespool punktis 3.2 nimetatud uuringute alusel loob komisjon kogu ELi finantskoolituskavade sidusandmebaasi. Selles antakse teavet projektide kohta vastavalt toimumiskohale, teemadele, sihtgrupile ning koolituse pakkuja kontaktandmetele. Andmebaas koondab ka uuringute tulemused finantskoolituse ja finantstadmiste taseme kohta ELis. Selle andmebaasi eesmärk on lihtsustada tutvumist parimate tavadega ja uuringutulemustega. Komisjon teeb kõik selleks, et andmed oleksid ajakohastatud. Selleks et suurendada inimeste teadlikkust kõnealusest andmebaasist, avaldab komisjon regulaarselt uudiskirja, et juhtida tähelepanu uutele või eriti märkimisväärsetele täiendustele andmebaasis. Sidusandmebaas muutub kättesaadavaks 2008. aastal.
- **Finantstadmiste õppemooduli väljatöötamine õpetajatele** – Dolceta algatus on juba osutunud väga kasulikuks, aidates selgitada finantsküsimusi täiskasvanutele. Selle alusel hakkab komisjon 2008. aasta alguses välja töötama finantstadmiste õppemoodulit õpetajate koolitamiseks. Selle projekti juures aitavad kaasa Euroopa ülikoolide elukestva õppe võrgustiku (European Universities Continuing Education Network) õpetajad ja finantseksperdid. See Dolceta-moodul pakub põhi- ja keskkooli õpetajatele kasutusvalmis õppekomplekte, sealhulgas Interneti-koolitust, et julgustada ja aidata õpetajatel vabatahtlikult kaasata finantsküsimused õppekavasse. Kõik materjalid on kohandatud vastavalt eri kultuuridele. Pärast kõnealuse õpetajatele suunatud õppemooduli lõpetamist osalevad riiklikud arendusmeeskonnad võimaluse korral õpetajate koolitusüritustel, et reklaamida tarbijatele suunatud koolitusmaterjale ja julgustada õpetajaid neid kasutama.

7. JÄRELMEETMED

Käesolev teatis on üks osa finantsteenuste jaeturu meetmepaketist, mis on sätestatud komisjoni aruandes „Ühtne turg 21. sajandi Euroopas” ning mille eesmärk on parandada Euroopa kodanike saadavat kasu finantsturu integreerumisest. Tulevikus suunab komisjon finantsteenuste jaesektoriga seoses oma tähelepanu eelkõige tarbijate harimisele, et nad suudaksid teha teadlikke valikuid. Finantstadmiste parandamisel on selles oluline osa.

Komisjon jälgib käesolevas teatises nimetatud eri algatuste arengut, et suuta hinnata, kas nad täidavad eespool osutatud eesmärke. Lisaks sellele vaadatakse algatused 2010. aastal põhjalikult läbi.